

vil kræve tilladelse, hvis denne finder sted i tilknytning til de på en ejendom eksisterende bygninger.

Det er næppe muligt herudover at foretage en generel karakteristisk af den nedre grænse for, hvad der kræver dispensation. Der er imidlertid behov for at vise varsomhed med at antage, at noget ikke kræver dispensation, da man herved i praksis vil kunne afskære klagemuligheden, fordi afgørelsen ikke skal ofentliggøres. Uanset at en beslutning om, at en bestemt foranstaltning ikke kræver dispensation, eventuelt kan påklages, vil det nemlig som regel bero på tilfældigheder, om de klageberettigede bliver bekendt med beslutningen eller med, at foranstaltningen foretages.

2.2 Plejeforanstaltninger

Som angivet i det hidtidige hede- og strandengscirkulære, punkt 7.5 vil foranstaltninger, der klart tjener til at opretholde områdets hidtidige tilstand, kunne ske uden tilladelse. Dette gælder for eksempel fjernelse af selvsået opvækst af træer og buske i begrænset omfang. Dette vil fremover have større aktualitet, jf. bestemmelsen i lovforslagets § 62 a om de arealforvaltende myndigheders pligt til at foretage pleje på egne arealer og de regionale fredningsmyndigheders ret til at foretage pleje af ikkefredede arealer, der er omfattet af §§ 43, stk. 1, 43 a, stk. 1, og 49, stk. 1, når disse er i privat eje, og når pleje kan ske uden gene eller skade for ejeren og brugeren.

Foranstaltninger, der rækker ud over almindelig pleje af områdets hidtidige tilstand, kræver dispensation, selv om de tager sigte på at forbedre naturtilstanden. Miljøministerens hjemmel i forslaget § 62 a, stk. 5, til at fastsætte regler om pleje af § 43-regler vil imidlertid kunne benyttes til at sikre en smidig administration også af naturforbedringsarbejder, idet sådanne regler i givet fald fortrænger dispensationsordningen efter § 43 b, stk. 1.

Landbrugsarealer, der tages ud af omdriften og underkastes pleje efter aftale med lodsejeren, vil i visse tilfælde kunne undergå en sådan forandring, at de bliver omfattet af de i § 43 a, stk. 1, nævnte naturtyper. Sådanne plejeaftaler skal dog ikke kunne bevirke, at disse arealer inddrages under den generelle beskyttelsesordning.

2.3 Særligt vedrørende gødskning og sprøjtning

I hede- og strandengscirkulæret (cirkulære nr. 103 af 27. marts 1984, punkt 6.1) er angivet, at gødskning eller anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler kræver tilladelse, i det omfang sådanne foranstaltninger ikke tidligere er indgået i landbrugsdriften. Baggrunden for denne ordning har været hensynet til ikke at gribe ind i en hidtidig anvendelse.

Vedrørende gødskning i moser og heder gælder der imidlertid umiddelbart et forbud, idet selve eksistensen af disse naturtyper som regel er ensbetydende med, at der ikke hidtil har været gødsket, eller at gødskning i hvert fald har været uden særlig landbrugsmæssig interesse og derfor heller ikke har været foretaget. Gødskning sådanne steder må derfor anses som en foranstaltning, der ændrer tilstanden, og som derfor ikke kan ske uden dispensation. Det bemærkes herved, at det i det hidtidige vådområdecirkulære (cirkulære nr. 222 af 1. december 1978, punkt 4.2) er nævnt, at aflæsning af gødning i moser ikke kan ske uden tilladelse.

§ 43 a, stk. 3, er affattet således, at der som udgangspunkt fastsættes et forbud mod gødskning i områder omfattet af bestemmelsen. I forbindelse med inddragelse af større arealer under bestemmelsen må det imidlertid forventes, at arealer, der i forvejen er gødet og fortsat vil og kan blive landbrugsmæssigt udnyttet, også i fremtiden må tåle et vist gødningstryk. Der er derfor åbnet mulighed for, at ministeren kan fastsætte regler om omfanget af gødskning på sådanne arealer samt på arealer omfattet af bestemmelsen, hvor gødskning hidtil har fundet sted.

For så vidt angår anvendelsen af kemiske bekæmpelsesmidler er der i lov om kemiske stoffer og produkter den fornødne hjemmel til at fastsætte de nødvendige anvendelsesbegrænsninger.

3. § 43 b. Dispensationer m.v.

Det fremgår herefter klarere, at bestemmelsen om, at der ikke kan ske ændringer, kun kan fraviges, når der foreligger særlige omstændigheder. Miljøministeren har ved tidligere lejligheder i overensstemmelse med bemærkningerne i lovforslaget til de pågældende bestemmelser tilkendegivet over for Folketinget, at der skal tungtvejende grunde til at tillade ændringer i de beskyttede naturområder, når ændringerne er væsentlige eller i modstrid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne. Det er således ikke nok, at der er påvist en væsentlig jordbrugs- eller anden økonomisk interesse i, at et indgreb finder sted. Der må tillige *enten* være tale om et område, som ud fra fredningsmæssige hensyn vurderes som uden særlig interesse, for at man eventuelt kan acceptere, at der sker indgreb i dets tilstand, eller at det påtænkte indgreb i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Dog vil det naturligvis ikke kunne udelukkes, at andre særlige forhold må tages i betragtning, f.eks. at der foreligger specielt store landbrugsmæssige interesser i et givet projekt, samtidig med at den pågældende naturlokalitet er af mindre interesse.